

Abelard

sencers en francès entre els catalanescs mots no són debades.

A la segona part, Fiol no canvia de temàtica sinó que simplement s'emmiralla en la primera des de la distància temporal i espacial. Des de Cavorques —cal insistir que és Mallorca?— Fiol segueix reflexionant sobre l'escriptura, l'ofici de poeta i sobre la relació que aquest —el poeta— manté amb la parenta pobra —tal com ell anomena la poesia— a través dels ben trobats jocs de paraules a què ens té avesats. Segons Fiol, el poeta no és el vertader escriptor d'un text. En un to gairebé apodíctic, sentència: «—no escrivim, un discurs se'ns dicta», perquè «és el discurs / el que domina l'ocasional personador». És com si el subjecte femení —poesia— posseís el masculí —poeta. Però tot i la sentència, el poeta es mira allò que «ell» mateix ha creat i es contradia i hi reflexiona: existeix la ridícula del vers —i dels mateixos sofismes que potser ell crea—? Serveix de res escriure? I retornant a la importància de la represa o continuació, per què necessitava continuar els poemets de Montsouris si «continuar no és exactament salvar res / ni tampoc canviar no és exactament salvar-se»?

Del darrer poema en destaco el lloc on és escrit, Enjondre, que com Cavorques, és un «pseudònim» d'un topònim —no em feu dir quin—, però que podria ser «qualsevol lloc». Poema —el darrer, dic— que lliga en qüestió de temàtica amb la cita que encapçala el llibre: Fiol se serveix de Paul Éluard per excusar-se de no parlar tan clar com potser voldria. Llavors és quan apareixen els fantasmes: ha dit el que volia dir, calia o necessitava per fer-se entendre? Ha estat coherent amb ell mateix? Si el poeta se sap animal i molts Bartomeu Fiol alhora, la seva poesia viu una constant metamorfosi i, per tant, no cal arribar a cap veritat absoluta. Amb divagar-hi n'hi ha prou.

Comptat i debatut, Fiol ens parla del nou i del vell que se serveix de la maduresa i l'experiència de qui ha viscut intensament. «Poemets» en diminutiu de l'escriptor de «poemes» que s'ha fet gran. «Poemets» en què el pas del temps no deixa de parlar d'una certa nostàlgia, quan la vellesa —o bellesa poètica— es fa més present. La lluita amb la vida, la del pas del temps real, és ara, «ara mateix».

Bàrbera M. Oliver i Vicenç

Josep M. Muñoz Pujol
Lluís Nicolau d'Olwer.
Un àcid gentilhome
Edicions 62, Barcelona, 2007
366 pàgs.

El seguit de trajectòries biogràfiques del segle vint que ha aportat Josep Maria Muñoz Pujol —de Joan Fuster a Duran i Sanpere— té una característica comuna: la confecció evolutiva d'una vida novel·lada que permet apropar el lector a aspectes poc coneguts del personatge en qüestió.

En el cas que ens ocupa l'autor reix a perfilar un retrat humà de l'intel·lectual parcialment biografat: l'humanista Lluís Nicolau d'Olwer (1888-1961). Amb tot, caldria matisar la «tècnica» materialitzada a la base d'aquest relat.

En primer lloc, es tracta més d'un reportatge sobre fets viscuts per l'escriptor i polític que no pas d'una estructuració formal que pugui remetre objectivament a una biografia. És a dir, malgrat que l'autor doni a entendre que la primera part del procés vital de Nicolau d'Olwer es pot enllestir amb una breu introducció a fi de comprendre la intervenció olweriana al si d'Acció Catalana, una breu llambregada als seus orígens biogràfics no és suficient per a resoldre el que constitueix el fonament eticopolític clau d'aquest humanista i d'una plèiade d'emprenedors cívics sota la baula del compromís cultural. Precisament és la identificació de l'autor de *Caliu* amb aquest marc de referències d'una suposada «Catalunya ideal» allò que permet comprendre el tema bàsic del conjunt de l'assaig: el fet de voler i no poder. O, el que és el mateix, la continuada requisitòria de lliurar-se al treball científic —la biografia del pensador medieval Abelard com a rerefons de tot el text— i, d'altra banda, a les contradiccions del món real que, com resta ben reflectit, es referencia en la

intervenció a la Societat de Nacions, en la projecció del reconeixement de Catalunya com a causa irredempta, en el marc de la política limitadament «autodeterminista» del president W. Wilson i, com a contradicció màxima, en l'obra política republicana que duu Nicolau —un dels interlocutors juntament amb Marcel·lí Domingo i Fernando de los Ríos— a *deslegitimar* la República Catalana macianista.

Altrament, un tret destacat d'aquesta obra és la descripció de la direcció de Nicolau com a governador del Banc d'Espanya sota la conjuntura de la guerra i la revolució. Aquesta etapa de la narració està ben resolta, per bé que les inferències perifràstiques sobre els períodes viscuts de Nicolau poden arribar-ne a definir un retrat excessivament psicologitzat.

Dit això, on cal posar atenció, com a aportació més innovadora d'aquesta parabiografia, és en la secció dedicada a la diàspora republicana a l'Estat francès i a Mèxic. En aquesta trama és on s'aporten els materials menys coneguts sobre Olwer.

L'estada a França del protagonista estableix les coordenades de l'heroic esforç per abastir econòmicament els nuclis de refugiats. Així, l'avenir de l'humanista marca el *tempo* per a metaforitzar l'anada a la capital asteca entre 1946 i 1961, on traspasa el 24 de desembre. Aquest desplaçament, a requeriment del govern republicà espanyol de José Giral, denota la funció de servei polític de l'autor del *Pont de la mar blava* com a representant homologat d'aquesta institució davant les autoritats mexicanes. Finalment, la vida mexicana, sempre *causada* per l'estudi sobre la biografia d'Abelard referencia el que aconduí l'*élan* de Nicolau: la dedicació a un ideal de vocació de treball cultural que les circumstàncies —marcades per la política estatal i no tant per la catalana— condicionaren ben notòriament.

En aquest sentit, el treball de Muñoz Pujol permet plantejar-se novament la gran contradicció entre nació cultural (olweriana) i nació política espanyola, la performance de la qual es trobà en un intel·lectual com Salvador de Madariaga, el gran debellador de les aspiracions nacionals de Maspons i Anglès a la Ginebra de 1924.

Xavier Ferré